

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-1-64-71>

 <https://orcid.org/0000-0001-8193-5403>

МІРОШНИЧЕНКО Інга

кандидатка економічних наук, доцентка кафедри менеджменту авіаційної діяльності,
Українська державна льотна академія
e-mail: inga-m@meta.ua

 <https://orcid.org/0000-0001-9675-9174>

КАЛІНІЧЕНКО Віра

кандидатка філологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри іноземних мов професійного спрямування,
Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця)
email: kalinichenko.v@donnu.edu.ua

УДК 37.04: 37.06:377:378(045)

**РОЛЬ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Розглянуто різні групи стейкхолдерів та їх вплив на процес підготовки фахівців у закладах вищої освіти України.

Акцентовано на тому, як співпраця між закладами вищої освіти, бізнесом, професійними асоціаціями, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами може сприяти вдосконаленню навчальних програм та формуванню професійних компетентностей,

що відповідають вимогам сучасного ринку праці. Ці процеси є значущими для забезпечення не лише покращення якості вищої освіти, але й підготовки до роботи фахівців, які відповідають сучасним вимогам вітчизняного та міжнародного ринку праці, що є критично важливим для розвитку економіки, суспільства та освіти в цілому.

Сфокусовано основну увагу на питанні значущості стейкхолдерів у формуванні професійних компетентностей здобувачів вищої освіти, зумовленої, зокрема, і необхідністю інтеграції теоретичних знань з практичним досвідом, що дозволяє підготувати фахівців, які відповідають вимогам сучасних викликів.

Проаналізовано роль стейкхолдерів у формуванні професійних компетентностей, наголошено на значущості інтеграції теоретичних знань із практичним досвідом та необхідності тісної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу з метою досягнення високої якості підготовки кваліфікованих фахівців.

Актуалізовано ключову роль різноманітних груп стейкхолдерів та методів їх взаємодії із закладами вищої освіти, окреслено внесок стейкхолдерів у підготовку майбутніх конкурентоспроможних спеціалістів, здатних успішно функціонувати та конкурувати у глобалізованому світі, розглянуто деякі виклики, що можуть виникати в процесі співпраці стейкхолдерів.

Окреслено основні перспективи подальших досліджень у межах цієї проблематики, головно, необхідність детального вивчення специфіки співпраці закладів вищої освіти зі стейкхолдерами в період повномасштабної російської агресії на території України, що сприятиме соціально-економічному розвитку регіонів та галузей, і аналізу того, як ця співпраця може вплинути на перспективи працевлаштування випускників та їх подальший кар'єрний розвиток.

Ключові слова: стейкхолдери; здобувачі вищої освіти; навчальні програми; професійні компетентності; інтеграція теорії та практики; конкурентоспроможні фахівці; ринок праці.

Постановка проблеми. Сучасний світ динамічно змінюється під впливом технологічних, економічних і соціальних трансформацій, що спричинює появу нових викликів перед системою освіти в цілому та вищою освітою (далі ВО) зокрема, адже заклади ВО повинні не лише забезпечувати здобувачів ВО глибокими теоретичними знаннями, але й формувати їх професійні компетентності, необхідні для адаптації та успішної роботи у реальних умовах сучасного вітчизняного та міжнародного ринку праці, особливо в контексті викликів повномасштабної військової агресії російської федерації на території України. Значущою у зв'язку з цим є роль стейкхолдерів (зацікавлених сторін), які впливають на процес підготовки здобувачів ВО і можуть сприяти вдосконаленню їх професійних навичок. Координація між усіма стейкхолдерами є важливим фактором у розвитку сучасної ВО. Спільна робота роботодавців, академічних установ, держави та громадськості дозволяє створити потужну освітню систе-

му, яка відповідає потребам сучасного ринку праці, сприяє ефективному працевлаштуванню випускників та підвищує професійні компетентності майбутніх фахівців, що в подальшому позитивно позначається на розбудові їх кар'єри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка релевантних наукових студій, присвячених проблемам участі стейкхолдерів у функціонуванні ВО, акцентують на значущості співпраці стейкхолдерів та закладів ВО у процесі формування та реалізації освітніх програм. Дослідження впливу різних груп стейкхолдерів на забезпечення високої якості навчального процесу є актуальною темою для вітчизняних науковців і викликає їх зацікавленість як у теоретичній, так і у практичній площині.

С. Безвух та А. Стопчак, зокрема, проаналізували співпрацю вітчизняних закладів ВО та бізнес-структур. Їх робота присвячена вивченню проблем подолання бар'єрів у соціальному партнерстві між наукою та бізнесом (Безвух, Стопчак, 2015).

У науковій розвідці І. Мазур виявлено ефект десинхронізації у часі між можливостями освіти і науки та потребами бізнесу (Мазур, 2014).

У своїй науковій розвідці Н. Чухрай і Т. Щербата розглядають успішний приклад співпраці ІТ-компаній з Національним Університетом «Львівська Політехніка» щодо навчальних програм, студентських практик, наукових гуртків і тематичних олімпіад (Чухрай, Щербата, 2016).

У роботі Т. Щербатої запропоновано розгорнуту класифікацію партнерських відносин підприємств з урахуванням специфіки їх співпраці із закладами ВО, а також розглянуто конкретні переваги підприємства при розвитку партнерських відносин із закладом ВО (Щербата, 2016).

Різні аспекти теоретичних та методологічних засад впливу стейкхолдерів на формування компетентностей майбутніх фахівців розглянуто у наукових розвідках багатьох дослідників. Так, у роботі С. Криштанович визначено зону впливу стейкхолдерів на формування освітнього продукту (Криштанович, 2023). Г. Запша та В. Седов провели дослідження з метою зіставлення очікувань здобувачів випускних курсів і роботодавців щодо першочергових та другорядних компетентностей, необхідних при працевлаштуванні (Запша, Седов, 2024). У своїй науковій праці С. Мороз, В. Мороз та О. Мороз констатували наявність певних особливостей взаємодії між суб'єктами-стейкхолдерами та суб'єктами-

бенефіціарами при забезпеченні якості ВО (Мороз, С., Мороз, В., Мороз, О., 2023).

І. Гевко та В. Борисов студіювали можливість впливу стейкхолдерів на ефективність оптимізації та вдосконалення освітнього процесу (Гевко, Борисов, 2020).

Зазначені наукові розвідки дозволяють стверджувати, що питання впливу стейкхолдерів на формування освітніх програм та професійних компетентностей здобувачів ВО є надзвичайно важливим для забезпечення конкурентоспроможності випускників на сучасному ринку праці, де майбутні фахівці зможуть адекватно та ефективно реагувати на виклики швидко змінюваного світу. Отже, дискутована у цій роботі проблематика є безперечно *актуальною*.

Актуальність наукової розвідки. Актуальність проблем сучасної ВО зумовлена потребою у системних змінах, які забезпечать підготовку фахівців, готових до викликів сучасного світу. Залучення всіх стейкхолдерів у цей процес є критично важливим для формування якісної ВО, що відповідатиме потребам суспільства та економіки.

Попри наявність великої кількості теоретичних досліджень, пропозицій та рекомендацій, питання значущості стейкхолдерів у формуванні професійних компетентностей сучасних фахівців заслуговують на окрему увагу, існує потреба у більш чіткому визначенні компетентностей, які повинні бути сформованими у випускників, а також у з'ясуванні ролі стейкхолдерів у цьому процесі.

Мета дослідження. Метою пропонованої наукової розвідки є аналіз ролі стейкхолдерів у формуванні професійних компетентностей здобувачів ВО, сприяння розумінню та усвідомленню значущості інтеграції теоретичних знань із практичним досвідом, а також наголошення на необхідності тісної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу для досягнення високої якості підготовки фахівців, що відповідають вимогам сучасного ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Залучення стейкхолдерів до освітнього процесу у закладах ВО дозволяє створювати освітні програми, не лише відповідні сучасним академічним стандартам, але й здатні підготувати випускників до реальних викликів на ринку праці. Основною проблемою у цьому контексті є те, що система ВО часто

функціонує ізольовано від ринку праці, що призводить до розриву між знаннями та навичками, які отримують здобувачі ВО, та вимогами, які висувають роботодавці. Внаслідок цього випускники часто є неготовими до реальних професійних викликів, а залучення стейкхолдерів до формування освітніх програм може допомогти зменшити цей розрив, оскільки всі зацікавлені сторони можуть вплинути на процес формування та підвищення компетентностей майбутніх фахівців відповідно до актуальних потреб ринку праці. Ключовими стейкхолдерами у цьому процесі є роботодавці, заклади ВО, держава та освітні органи, громадські організації, професійні асоціації, міжнародні організації, власне самі здобувачі ВО та випускники. Основні способи взаємодії стейкхолдерів із закладами ВО подано у таблиці 1.

Тісна співпраця між закладами ВО, бізнесом, громадськими організаціями, професійними асоціаціями, випускниками, державними структурами та міжнародними організаціями створює систему взаємної підтримки і взаємодії, що допомагає формувати у здобувачів ВО глибокі знання та актуальні навички, необхідні для подальшої успішної кар'єри.

Інтеграція теоретичних знань із практичним досвідом є важливим компонентом сучасної якісної ВО, допомагаючи сформувати всебічно підготовлених фахівців, здатних швидко адаптуватися до вимог ринку праці та досягати високих результатів у своїй професійній діяльності.

Теоретичні знання надають здобувачам розуміння основних принципів, концепцій та методів, тоді як практичний досвід допомагає навчитися застосовувати ці знання у реальних професійних ситуаціях. Інтеграція теорії та практики готує здобувачів ВО до того, щоб швидко адаптуватися до реальних робочих умов та ефективно вирішувати конкретні завдання і нестандартні ситуації самостійно, що не завжди можливо повністю передбачити в теоретичному курсі, але слід відпрацьовувати у практичній площині.

Здобувачі ВО також мають змогу навчитися продуктивно працювати в команді та оволодіти досвідом роботи з реальними проектами, що робить таких фахівців більш привабливими для роботодавців і підвищує шанси на працевлаштування.

Характеристика взаємодії
стейкхолдерів із закладами вищої освіти *

№	Стейкхолдери	Необхідність взаємодії	Значення взаємодії	Способи взаємодії	Результат взаємодії
1	Роботодавці	Роботодавці є основними споживачами кваліфікованої робочої сили, тому їх інтерес полягає в тому, щоб випускники були готові до виконання реальних завдань на ринку праці.	Роботодавці є ключовими стейкхолдерами, оскільки саме вони формують попит на певні професійні компетентності. Вони можуть брати участь у розробці освітніх програм, щоб забезпечити відповідність навчання вимогам ринку праці.	Проведення стажувань, практики, дуальної освіти, які дозволяють здобути актуальні практичні навички. Участь у створенні або модернізації навчальних програм і курсів для розвитку актуальних навичок. Проведення майстер-класів, тренінгів, семінарів тощо.	Випускники отримують знання та навички, які відповідають вимогам сучасного ринку праці, що підвищує їх конкурентоспроможність та працевлаштованість.
2	Органи влади та регулятори	Держава зацікавлена в забезпеченні конкурентоспроможної та кваліфікованої робочої сили, що сприятиме економічному зростанню країни в глобальному середовищі.	Державні органи визначають нормативну базу та стандарти ВО, фінансують освітні заклади та розробляють політику, спрямовані на покращення системи освіти.	Розробка та впровадження законодавчих ініціатив, що підтримують модернізацію навчальних програм і сприяють розвитку дуальної освіти. Стимулювання співпраці між бізнесом та університетами через гранти, державні програми підтримки та інші механізми. Підтримка програм безперервної освіти та перекваліфікації для випускників.	Освітня система стає гнучкішою і краще адаптованою до потреб економіки та сучасного ринку праці.
3	Професійні асоціації	Створення стійкого зв'язку між освітою, професійною діяльністю та розвитком галузей, забезпечуючи високу якість підготовки випускників для сучасного ринку праці, що дозволяє підтримувати безперервний професійний розвиток.	Професійні асоціації забезпечують стандартизацію і розвиток професійних компетенцій у конкретних сферах діяльності, зокрема шляхом сертифікації та акредитації спеціалістів.	Участь у розробці професійних стандартів та вимог до кваліфікації. Організація професійних курсів, сертифікаційних програм, конференцій для розвитку компетенцій фахівців. Підтримка кар'єрних заходів, включаючи ярмарки вакансій та наставництво для молодих спеціалістів.	Здобувачі ВО мають чітке уявлення про вимоги до своєї майбутньої професії та доступ до можливостей професійного розвитку.
4	Громадські організації та спільноти	Залучення здобувачів ВО до суспільного життя, розвитку їх професійних і соціальних навичок, а також адаптації до ринкових умов.	Громадські організації сприяють розвитку громадянських і соціальних компетентностей, організовуючи ініціативи, які заохочують здобувачів ВО до участі в громадському житті, сприяють розвитку їх лідерських та організаційних здібностей, а також усвідомленню важливості соціальної відповідальності.	Громадські організації та спільноти організовують тренінги, воркшопи, семінари і практикуми, спрямовані на розвиток практичних навичок, які не завжди є частиною стандартних академічних програм; пропонують можливість долучитися до волонтерських проєктів або пройти стажування. Це дає здобувачам ВО можливість отримати практичний досвід у різних сферах, що доповнює їх теоретичну освіту.	Завдяки взаємодії з громадськими організаціями здобувачі ВО мають можливість глибше зрозуміти потреби ринку праці та здобути навички, які не лише допоможуть їм у професійній діяльності, але й сприятимуть розвитку громадянської активності та соціальної відповідальності.

№	Стейкхолдери	Необхідність взаємодії	Значення взаємодії	Способи взаємодії	Результат взаємодії
5	Заклади ВО	Заклади ВО повинні забезпечити високоякісне навчання, яке відповідає сучасним стандартам і тенденціям у професійному середовищі.	Заклади ВО відіграють провідну роль у навчальному процесі, забезпечуючи глибокі знання та сприяючи професійному розвитку здобувачів. Їх завдання — інтеграція новітніх технологій і методологій у навчальний процес, співпраця з роботодавцями та іншими стейкхолдерами.	Оновлення навчальних програм з урахуванням вимог роботодавців та сучасних трендів. Створення партнерських програм із бізнесом для організації практичних занять і спільних досліджень. Підтримка студентських проєктів, стартапів, інноваційних ініціатив.	Випускники виходять на ринок праці з якісною базою знань та досвідом, що сприяє їх професійній адаптації.
6	Міжнародні організації	Міжнародні організації зацікавлені у сприянні гармонізації освітніх стандартів, розвитку глобальної конкурентоспроможності та інтеграції систем освіти різних країн.	Міжнародні організації сприяють глобалізації освітніх процесів, встановленню міжнародних стандартів, обміну найкращими практиками та підтримці міжнародних програм професійного розвитку. Вони підтримують академічну мобільність, фінансують освітні ініціативи та впроваджують інноваційні підходи у навчання.	Надання навчальним закладам доступу до міжнародних програм і грантів, обмін здобувачами ВО та викладачами, сприяння міжнародним освітнім проєктам. Міжнародні організації можуть встановлювати рекомендації та стандарти щодо професійних компетенцій, які мають бути впроваджені в освітніх програмах.	Завдяки участі у програмах міжнародних організацій дипломи закладів ВО багатьох країн отримують міжнародне визнання. Це полегшує працевлаштування випускників за кордоном, а також сприяє їх академічній та професійній мобільності. Здобувачі ВО отримують доступ до якісної освіти, міжнародних стажувань, програм академічного обміну, інноваційних технологій та глобальних досліджень, що розвиває їх міжкультурні та професійні компетентності та сприяє особистісному та професійному зростанню.
7	Здобувачі ВО	Здобувачі ВО зацікавлені в отриманні якісних знань та навичок, які будуть відповідати вимогам ринку праці та забезпечать їх конкурентоспроможність	Здобувачі ВО є активними учасниками процесу удосконалення своїх компетентностей, оскільки саме їх мотивація, прагнення до саморозвитку та активна участь у навчальному процесі визначають успішність майбутнього професійного розвитку.	Активна участь у стажуваннях, практиках та проєктах, що пропонуються університетами та роботодавцями. Ініціатива у створенні студентських організацій, участь у конференціях, форумах, де можна обговорювати нові тенденції та виклики у професійній сфері. Постійне самонавчання та підвищення кваліфікації через онлайн-курси, вебінари та інші навчальні ресурси.	Здобувачі ВО отримують можливість впливати на свій навчальний процес, активно розвивати професійні навички та адаптуватися до потреб ринку.
8	Випускники	Випускники є цінним ресурсом для закладів ВО і відіграють ключову роль у тому, щоб освіта була актуальною, практичною та відповідала потребам сучасного ринку.	Випускники є важливими стейкхолдерами, їх вплив охоплює широкий спектр діяльності — від передачі практичного досвіду та менторства до підтримки кар'єрного розвитку здобувачів ВО та участі у формуванні навчальних програм.	Випускники виступають як наставники, діляться професійним досвідом, забезпечують зв'язок між закладами ВО та ринком праці, допомагають у модернізації навчальних програм і організують стажування, налагоджують зв'язок з бізнесом та сприяють адаптації здобувачів ВО до вимог ринку праці.	Успішні випускники підвищують престиж свого закладу ВО, що може позитивно впливати на його репутацію та залучати більше здобувачів, компаній і фінансових ресурсів для подальшого розвитку. Це створює позитивний цикл, у якому випускники стають прикладом для здобувачів ВО та допомагають закладу ВО зростати.

* Таблицю укладено авторами на основі джерел (Криштанович, 2023; Запша, Седов, 2024; Мороз, С., Мороз, В., Мороз, О., 2023; Гевко, Борисов, 2020; Мірошниченко, Калініченко, 2024; Грішнова, Бех, 2024; Шевченко, Хитько, 2020; Чепак, 2017; Жегус, 2018).

Робота зі стейкхолдерами у процесі вдосконалення освітніх програм та професійних компетентностей здобувачів ВО є важливою, але водночас може супроводжуватися різноманітними викликами, як-от:

– стейкхолдери, а саме роботодавці, здобувачі ВО, викладачі, випускники, урядові установи і професійні асоціації часто мають різні пріоритети та очікування, що може ускладнити процес узгодження спільного бачення щодо цілей та змісту освітніх програм;

– політична та економічна нестабільність, зміни в законодавстві або фінансові труднощі можуть упливати на взаємодію стейкхолдерів і здатність забезпечувати стабільний розвиток освітніх програм;

– відсутність чітких налагоджених механізмів для регулярної та структурованої співпраці між стейкхолдерами, що призводить до хаотичного підходу до прийняття рішень;

– недостатня або неефективна комунікація між різними групами стейкхолдерів може призводити до непорозумінь, затримок у прийнятті рішень та невдоволення. Така ситуація особливо актуальна для великих організацій або у випадках, коли стейкхолдери працюють у різних географічних або культурних контекстах.

Отже, робота зі стейкхолдерами є значущою частиною удосконалення професійних компетентностей, однак вона також несе виклики, пов'язані з координацією, узгодженням інтересів та управлінням ресурсами. Успішне подолання цих викликів залежить від прозорої комунікації, гнучкості та ефективних механізмів співпраці. У цьому зв'язку можна запропонувати певні рекомендації щодо оптимізації співпраці між стейкхолдерами для покращення якості підготовки фахівців у відповідності до вимог сучасного ринку праці:

- розробка чітких процедур для залучення стейкхолдерів;
- встановлення системи регулярного зворотного зв'язку;
- розширення партнерських зв'язків;
- використання прозорих та регулярних каналів комунікації;
- інтеграція передового практичного досвіду в навчальний процес;
- підтримка розвитку менторських програм;
- організація спільних дослідницьких проєктів;
- використання цифрових технологій;
- пошук зовнішнього фінансування, державних грантів або міжнародних партнерств з бізнесом для підтримки спільних проєктів та ініціатив тощо.

Крім того, забезпечення безперервної освіти та підвищення кваліфікації стає ключовим аспектом у сучасному світі. Швидкий розвиток технологій, зміни в економіці та ринку праці, спричинені, зокрема, і воєнним станом у зв'язку з російською агресією на території нашої держави, вимагають від сучасних фахівців готовності постійно оновлювати свої знання та вміння, що дозволяє залишатися конкурентоспроможними спеціалістами високої кваліфікації та забезпечує можливість швидкої адаптації до нових вимог.

Отже, залучення всіх учасників освітнього процесу та зацікавлених сторін, їх активна взаємодія та обмін знаннями, досвідом і бізнес-зв'язками створять дієву екосистему освіти, яка продуктивно сприятиме формуванню висококваліфікованих спеціалістів, конкурентоспроможних не лише в момент виходу на ринок праці після здобуття ВО, але й здатних стабільно конкурувати протягом всього трудового життя, набувши актуальних навичок самонавчання впродовж життя.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Значущість стейкхолдерів у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців полягає у тому, що кожен із них відіграє важливу роль у забезпеченні якості підготовки здобувачів ВО до професійної діяльності у реальних умовах господарювання. Стейкхолдери забезпечують практичну, теоретичну та нормативну базу для підготовки майбутніх фахівців до успішної професійної діяльності, допомагають збалансувати теоретичні знання з практичними навичками, підвищити адаптивність і гнучкість випускників до потреб вітчизняного і міжнародного ринку праці та суспільства, сприяють розвиткові кваліфікаційних компетенцій, необхідних для побудови успішної кар'єри.

Перспектива подальших наукових розвідок вбачається в ґрунтовному дослідженні особливостей співпраці закладів ВО зі стейкхолдерами, головно, в період воєнного стану, зумовленого агресією російської федерації на території України, а також аналізу результатів такої взаємодії, її впливу на перспективи працевлаштування випускників та їх кар'єрний розвиток.

Список бібліографічних посилань

- Безвух, Стопчак, 2015 – Безвух, С.В., Стопчак, А.Ю. (2015). Соціальне партнерство науки і бізнесу: форми взаємодії, проблеми і рекомендації щодо їх вирішення. *Вісник Хмельницького національного університету*, 3(3): 7–14. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7120f61-05da-4875-8f2d-b06afe590258/content>.
- Гевко, Борисов, 2020 – Гевко, І.В., Борисов, В.В. (2020). Взаємодія стейкхолдерів із закладами ви-

- щої освіти в умовах оптимізації освітнього процесу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 3: 57–63.
- Гришнова, Бех, 2024 – Гришнова, О., Бех, С. (2024). Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка*, 158: 11–18. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/158_11-18.pdf
- Жегус, 2018 – Жегус, О.В. (2018). Ключові стейкхолдери закладу вищої освіти на галузевому ринку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 4(15): 170–177. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/15_2018/29.pdf.
- Запша, Седов, 2024 – Запша, Г.М., Седов, В.А. (2024). Стейкхолдери та їх взаємодія із закладами вищої освіти при підготовці кадрів вищої кваліфікації для аграрного сектора економіки. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*, 1(97): 53–59. URL: <https://snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/339/239>.
- Криштанович, 2023 – Криштанович, С. (2023). Вплив стейкхолдерів на якісну підготовку фахівців у закладах вищої освіти. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*, 2(48): 93–103. URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/505/497>.
- Мазур, 2014 – Мазур, І.І. (2014). Стратегія розвитку партнерства вищої освіти, науки та бізнесу. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*, 165: 6–11. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/04/165-2.pdf>.
- Мірошниченко, Калініченко, 2024 – Мірошниченко, І., Калініченко, В. (2024). Значущість переддипломної практики здобувачів вищої освіти у професійному становленні сучасних фахівців. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 3: 41–51. URL: <https://new.ejournal.cdu.edu.ua/pedagogics/issue/view/3/6>.
- Мороз, С., Мороз, В., Мороз, О., 2023 – Мороз, С.А., Мороз, В.М., Мороз, О.В. (2023). Бенефіціари та стейкхолдери вищої освіти: діалектика взаємозв'язку та особливості персоналізації. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*, 1(18): 281–297. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17813/1/Moroz.pdf>.
- Чепак, 2017 – Чепак, В.П. (2017). Університет як стейкхолдер-компанія: потреба чи необхідність? *Новий Колегіум*, 1: 14–17.
- Чухрай, Щербата, 2016 – Чухрай, Н.І., Щербата, Т.С. (2016). Розвиток партнерства між ВНЗ та ІТ-компаніями у сфері кадрового забезпечення. *Науковий фаховий вісник Одеського національного економічного університету*, 1(60): 192–200. URL: http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2016/60/pdf/vsed_60-2016.pdf.
- Шевченко, Хитько, 2020 – Шевченко, Н.О., Хитько, М.М. (2020). Роль стейкхолдерів у системі забезпечення якості вищої освіти. *Філософія і культура в мінливості свого дня*: матеріали всеукр. філософ. читань з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO), 24 листопада 2020 р. Дніпро. С. 60–66. URL: <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/158420?show=full>.
- Щербата, 2016 – Щербата, Т.С. (2016). Теоретичні аспекти налагодження партнерських відносин підприємств з ВНЗ. *Науковий фаховий вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Проблеми економіки та управління»*, 3, 847(1): 193–197. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2769/visnyk2016-193-197.pdf>.

References

- Bezvukh, S.V., Stopchak, A.Yu. (2015). Science and business social partnership: interaction forms, problems and recommendations for their solution. *Bulletin of Khmelnytskyi National University*, 3(3): 7–14. Retrieved from <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7120f61-05da-4875-8fd-b06afe590258/content> [in Ukr.].
- Hevko, I.V., Borisov, V.V. (2020). Stakeholders interaction with higher education institutions under the educational process optimization conditions. *Bulletin of the Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy. Series "Pedagogical Sciences"*, 3: 57–63 [in Ukr.].
- Hrishnova, O., Bekh, S. (2014). Social responsibility of Ukrainian universities: comparative analysis and main development directions. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics Series*, 158: 11–18. Retrieved from http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/158_11-18.pdf [in Ukr.].
- Zhehus, O.V. (2018). The higher education institution key stakeholders in the industry market. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*, 4(15): 170–177. Retrieved from https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/15_2018/29.pdf [in Ukr.].
- Zapsha, H.M., Sedov, V.A. (2024). Stakeholders and their interaction with higher education institutions when training highly qualified personnel for the agrarian economy sector. *Bulletin of Sumy National Agrarian University. Series "Economics and Management"*, 1(97): 53–59. Retrieved from <https://snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/339/239> [in Ukr.].
- Kryshatanovych, S. (2023). Stakeholders' influence on the specialists training quality in higher education institutions. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 2(48): 93–103. Retrieved from <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/505/497> [in Ukr.].
- Mazur, I.I. (2014). Development strategy for higher education, science, and business partnership. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Economics*, 165: 6–11. Retrieved from <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/04/165-2.pdf> [in Ukr.].
- Miroshnychenko, I., Kalinichenko, V. (2024). The importance of pre-graduate internship for higher education applicants in the modern specialists' professional development. *Bulletin of the Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy. Series "Pedagogical Sciences"*, 3: 41–51. Retrieved from <https://new.ejournal.cdu.edu.ua/pedagogics/issue/view/3/6> [in Ukr.].
- Moroz, S.A., Moroz, V.M., Moroz, O.V. (2023). Higher education beneficiaries and stakeholders: relationship dialectics and personalization features. *Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine. Series: State Administration*, 1(18): 281–297. Retrieved from <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17813/1/Moroz.pdf> [in Ukr.].
- Чепак, В.П. (2017). University as a stakeholder company: need or necessity? *New Collegium*, 1: 14–17 [in Ukr.].
- Chukhray, N.I., Shcherbata, T.S. (2016). Partnership development between universities and IT companies in the human resources field. *Scientific Professional Bulletin of the Odessa National Economic University*, 1(60): 192–200. Retrieved from http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2016/60/pdf/vsed_60-2016.pdf [in Ukr.].

Shevchenko, N.O., Hitko, M.M. (2020). Stakeholders' role in the higher education quality assurance system. *Philosophy and culture in the changing times: materials of the All-Ukrainian philosophical readings on the occasion of World Philosophy Day (UNESCO)*, November 24, 2020. Dnipro. pp. 60–66. Retrieved from <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/158420?show=full> [in Ukr.].

Shcherbata, T.S. (2016). Theoretical aspects of establishing partnership relations between enterprises and universities. *Scientific professional bulletin of the National University "Lviv Polytechnic", series "Problems of Economics and Management"*, 3, 847(1): 193–197. Retrieved from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2769/visnyk2016-193-197.pdf> [in Ukr.].

MIROSHNYCHENKO Inga

Ph.D in Economics, Assistant Professor of Aviation Management Department,
Ukrainian State Flight Academy

KALINICHENKO Vira

Ph.D in Linguistics, Associate Professor of Foreign Languages for Specific Purposes Department,
Head of the Department,
Vasyl' Stus Donetsk National University

STAKEHOLDERS' ROLE IN THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION STUDENTS'

Summary. *The paper studies various stakeholder groups and their influence on the specialists training process in Ukraine's higher education institutions.*

The authors examine the issue related to cooperation between higher education institutions, business, professional associations, public organizations, and other interested parties that can contribute to educational training programs improvement and professional competencies development meeting the modern labor market requirements. These processes are significant not only for ensuring the higher education quality increase, but also for training specialists who will meet the modern domestic and global labor market requirements being crucial for the economy, society, and education development.

The main attention in the research piece under consideration is focused on the stakeholder importance when developing higher education students' professional competences determined, in particular, by the need to integrate theoretical knowledge with practical experience which allows training specialists ready to face the modern challenges.

The article as well discusses the key role of various stakeholder groups and their interaction techniques with

higher education institutions considering in particular some challenges that may arise in the cooperation process between stakeholders. The authors outline the stakeholders' contribution to the future competitive specialists training process for the students to be capable of successful functioning and competing in the globalized world.

The main prospects for further research within this issue are also focused on emphasizing the need for a detailed study covering the cooperation specific features between higher education institutions and stakeholders during the period of full-scale Russian aggression on Ukraine's territory, that will contribute to the regions and industries socio-economic development, and the analysis of the methods and techniques that can make this cooperation more productive and efficient when dealing with the graduates' employment and further career prospects.

Keywords: *stakeholders; higher education students; training programs; professional competences; theory and practice integration; competitive specialists; labor market.*

Одержано редакцією 02.02.2025
Прийнято до публікації 15.02.2025